

Культура мови і культура мовлення

Культура мови - галузь мовознавства, що займається утвердженням (кодифікацією) норм на всіх мовних рівнях. Використовуючи відомості історії української літературної мови, граматики, лексикології, словотвору, стилістики, культура мови виробляє наукові критерії в оцінюванні мовних явищ, виявляє тенденції розвитку мовної системи, проводить цілеспрямовану мовну політику, сприяє втіленню норм у мовну практику.

Виділяють такі основні аспекти вияву культури мовлення:

Нормативність (дотримання усіх правил усного і писемного мовлення)

Адекватність (точність висловлювань, ясність і зрозумілість мовлення)

Естетичність (використання експресивно-стилістичних засобів мови, які роблять мовлення багатим і виразним)

Поліфункціональність (забезпечення застосування мови у різних сферах життєдіяльності)

Комунікативні ознаки культури мовлення:

Правильність

Точність

Логічність

Змістовність

Доречність

Багатство

Виразність

Чистота

Правильність -

- одна з визначальних ознак культури мовлення. Мова має свої закони розвитку, які відображаються у мовних нормах. Вільно володіти мовою означає засвоїти літературні норми, які діють у мовній системі. До них належать правильна вимова звуків і звукових комплексів, правила наголошування слів, лексико-фразеологічна, граматична, стилістична нормативність, написання відповідно до правописних і пунктуаційних норм.

Точність пов'язується з ясністю мислення, а також зі знанням предмета мовлення і значення слова. Уміння оформляти і виражати думки адекватно предметові або явищу дійсності зумовлюється знанням об'єктивної дійсності, постійним прагненням пізнавати реальний світ, а також знанням мови. Мовлення буде точним, якщо вжиті слова повністю відповідатимуть ustalеним у цей період розвитку мови їхнім лексичним значенням.

Логічність

Дотримання цієї ознаки культури мовлення означає логічно правильне мовлення, розумне, послідовне, у якому є внутрішня закономірність, яке відповідає законам логіки і ґрунтується на знаннях об'єктивної реальної дійсності.

Існує

Предметна логічність

Понятійна логічність

**Поєднання логічно несумісних
слів, напр.: жахливо добрий,
страшно гарний**

**Вживання семантично порожніх
(зайвих) слів, тавтологія, напр.
місяць травень, моя особиста
справа**

Порушення порядку слів у реченні, напр.: Успіх породжує старання

**Зіставлення незіставних понять,
напр.: Структура фірми
відрізняється від інших фірм**

**Порушення хронологічної
точності, напр.: У **17** ст. у
Львівській області**

**Підміна понять, напр.: У всіх кінотеатрах міста демонструють ту саму
назву фільму; Ревматичний діагноз не дає можливості мені ходити**

Невідповідність причини і наслідку, напр.: Збільшення кількості порушень залежить від того, наскільки активно ведуть з ними боротьбу

Розширення чи звуження поняття, напр.: письменники і поети

Нечітке розмежування конкретного й абстрактного поняття, напр.: Нам розповіли про видатного письменника і прочитали уривки з його творчості

Змістовність

Змістовність мовлення передбачає глибоке осмислення теми й головної думки висловлювання, докладне ознайомлення з різнобічною інформацією з цієї теми, вміння добирати потрібний матеріал та підпорядковувати його обраній темі, а також повноту розкриття теми без пустослів'я чи багатослів'я.

Багатство

Показник багатства мовлення - великий обсяг активного словника, різноманітність уживаних морфологічних форм, синтаксичних конструкцій.

Багате мовлення- це естетично привабливе мовлення, що відображає вміння застосувати тропи, образно-емоційну лексику, стійкі вислови, урізноманітнити мову синонімами, знання синтаксичних виражальних засобів.

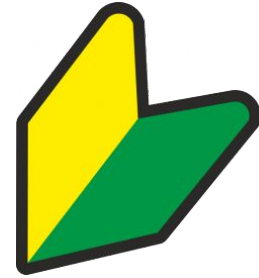
Доречність -

- це врахування ситуації мовлення, комунікативних завдань, складу слухачів (читачів), їхнього стану, настрою, зацікавлень.**

Виразність

Ця невід'ємна частина культури мовлення означає використання невичерпних ресурсів виражальних засобів української мови і лежить в основі мистецтва володіння словом. Виразність мовлення забезпечується виразністю дикції і чіткістю вимови.

Прудкий Микола
БДПУ ФКЕТ **203**

Чистота

Мова тоді буде чистою, коли буде правильно звучати, коли вживатимуться тільки літературно-нормативні слова і словосполучення, будуть правильні граматичні форми.